

ДУШИЦА МУРИЋ
Народна библиотека Ужице
direktornbu@gmail.com

ПРИМЕРИ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ УЖИЦЕ

САЖЕТАК | У раду је приказана сарадња Народне библиотеке Ужице са другим библиотекама и установама културе ван граница Републике Србије. Народна библиотека Ужице остварила је сарадњу са Гете-институтом, ЕУТЕКА-ом, Библиотеком за слијепе Црне Горе, Библиотеком за слијепа и слабовидна лица у Босни и Херцеговини, Руским домом¹ и другим институцијама у виду размене публикација, изложби и искустава.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | међународна сарадња, Народна библиотека Ужице, изложбе, размена публикација

Значајан сегмент за унапређивање библиотекарства и пословања библиотека је развијање и неговање културне комуникације и сарадње како са библиотекама тако и са другим институцијама ван граница Републике Србије. Успостављање институционалних, културних, међународних веза и сарадње представља основ за размену идеја и искустава, ширење традиције, промоцију културног наслеђа државе, локалне заједнице и саме институције. Међународна сарадња подразумева: сарадњу на међународним пројектима, међубиблиотечку позајмицу, чланство у међународним организацијама, излагања на конференцијама, као и размену културних програма (промоције, изложбе), публикација и стручњака.

Конференције, симпозијуми, ванакадемски професионални скупови, семинари, размена стручњака представљају облике међународне културне сарадње,

¹ Руски центар за науку и културу у Београду је представништво Федералне агенције „РОССОТРУДНИЧЕСТВО“ у Републици Србији.

којима се отварају прилике за критичко разматрање неких културних питања, као и за отварање нових могућности професионалног усавршавања.²

Сарадња са Гете-институтом почела је 2000. године када је др Хервиг Кемпф тадашњи директор Гете-института у Београду и представник Пакта за стабилност у Југославији поклатио Библиотеци 110 књига на немачком језику, чија је укупна вредност била 10.000 немачких марака. У Библиотеци су организовани Дани немачке културе, приређена је документарна изложба „Гинтер Грас – о цртању и писању“, поводом додељивања Нобелове награде овом немачком писцу.³ Гете-институт је, под окриљем немачких и француских културних центара, 2002. године у Загребу организовао *Међународну конференцију народних књижица земаља у транзицији*, која је окупила учеснике из 14 земаља. Тема конференције била је „Утицај глобализације и информатизације на народне књижице у транзицијским земљама“. Конференцији је присуствовала Драгана Божовић из Народне библиотеке Ужице.⁴ Народна библиотека Ужице је имала свог представника и на првој међународној конференцији о зеленим библиотекама која се одржала у новембру 2018. године у Хрватској под називом *Let's Go Green!*.

Пројекат „Зелена прича Народне библиотеке Ужице“ нашао се у најужем избору за награду „Зелена библиотека“ (IFLA Green Library Award) 2017. године. У конкуренцији 35 пројеката из целог света, поред Народне библиотеке Ужице у номинацији за награду биле су још четири библиотеке (Кина, Кенија, Хонг Конг, Украјина). Рад је публикован на веб-страници ИФЛЕ и у зборнику радова. Аутор овог рада је Ратка Вучковић, која је годинама уназад иницирала и реализовала разноврсне едукативно-креативне радионице за децу и младе.⁵

Током 2002. године успостављена је сарадња са Француском амбасадом. Исте године приређени су Дани француске културе и отворена је изложба „Два века Виктора Игоа“. Народна библиотека Ужице у сарадњи са ученицима, наставницима француског језика и школским библиотекарима ОШ „Душан Јерковић“ уз подршку Француског института Србије обележава сваке године Дане франкофоније у Ужицу.

² Љиљана Рогач Мијатовић, *Културна дипломатија и идентитет Србије* (Београд: Институт за позориште, филм, радио и телевизију Факултета драмских уметности; Clio, 2014), 171.

³ *Народна библиотека Ужице: 1856–2006: 150 година постојања*, (Ужице: Народна библиотека, 2006), 172–173.

⁴ Драгана Божовић, „Народне библиотеке у новој Европи: Међународна конференција о утицају глобализације и информатизације на библиотеке земаља у транзицији“, *Панчевачко чашалиште: лист Градске библиотеке Панчево*, Год. 1, бр. 1 (нов. 2002): стр. 26–27.

⁵ IFLA, преузето 15. 10. 2019, https://www.ifla.org/files/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/serbia_uzice_green_story.pdf.

Од 2011. године Народна библиотека Ужице реализатор је програма *Заштитник грађана*. Ова иницијатива се спроводи у сарадњи са Библиотекарским друштвом Србије, органима локалне самоуправе и организацијама цивилног друштва, уз финансијску подршку Владе Краљевине Норвешке.⁶

Народна библиотека Ужице члан је ЕУТЕКА мреже, коју чини 48 јавних библиотека широм Србије. ЕУТЕКА у сарадњи са библиотекама чланицама кроз разне активности (квизове, трибине) обележава значајне датуме у вези са Европском унијом, а корисницима нуди најразличитије публикације и информације о Европској унији. У свакој од 48 библиотека постоји ЕУТЕКА кутак који чине наменска полица за публикације и рачунар за приступ информацијама о Европској унији. Делегација Европске уније у Републици Србији је у јуну 2017. и у јуну 2018. године организовала је две студијске посете институцијама Европске уније и библиотекама са седиштем у Бриселу за директоре и/или библиотекаре 23 библиотеке у Србији које су чланице ЕУТЕКА мреже. Циљ студијских посета био је унапређење знања о начину функционисања Европске уније и њених институција, као и упознавање начина рада библиотека у Европи и повезивање са колегама из ових библиотека. Ове посете су допринеле размени искустава, примера добре праксе, али и отвориле могућности за проширење деловања библиотека, стварање нових корисника и обогаћивање знања у сфери писања и осмишљавања пројеката финансираних из Европске уније. Учесници су посетили Краљевску библиотеку Белгије, Мунтпунт библиотеку итд. Народну библиотеку Ужице представљала је библиотекарка Биљана Давидовски.⁷

У октобру 2018. године, семинар „Унапређивање библиотечких услуга особама са оштећењем вида“ аутора Недељке Ложајић (Народна библиотека Србије) и Душице Мурић (Народна библиотека Ужице) одржан је у Националној и универзитетској библиотеци „Св. Климент Охридски“ у Скопљу. Семинар је био прилика за размену знања и искустава између библиотекара ове две земље. Током предавања, библиотекари из Македоније су се упознали са начином рада и активностима који се у Србији (првенствено у Народној библиотеци Србије и Народној библиотеци Ужице) примењују у раду са особама са оштећењем вида. Након предавања библиотекари из Македоније преносили су своја искуства, али и тражили савете за унапређење услуге у својим библиотекама. Општи закључак

⁶ Народна библиотека Ужице, преузето 15. 10. 2019, <https://www.biblioteka-uzice.rs/zastitnik.htm>.

⁷ EU info centar, преузето 12.09.2019, <http://euinfo.rs/studijske-posete-briselu-za-clanove-euteka-mreze/>.

са овог семинара да је потребно што више радити на обуци библиотекара у Македонији, набавци опреме и развијању Центра за слепе и слабовиде који је основан 2011. године, а на чији позив и уз подршку Министарства културе Македоније је и одржан семинар.⁸

Изложба, као облик дифузије културе, један је од најзначајнијих облика успостављања контаката и комуникације у међународним културним односима. Изложбама могу бити обухваћене следеће подврсте: уметничке изложбе – визуелне уметности, културолошко-документарне изложбе, пропагандно-анимационе изложбе.⁹

Библиотеке могу имати значајну улогу у овој области. Град Ужице има захвалан географски положај јер се налази у близини две државне границе, са Црном Гором и са Босном и Херцеговином, што свакако погодује лакшем успостављању прекограничне сарадње, првенствено са институцијама културе у ове две државе.

Годинама уназад, Народна библиотека Ужице сарађује са библиотекама у Републици Српској. Та сарадња углавном је заснована на размени културних програма. Изложба Народне библиотекe „Иво Андрић за сва времена“ 2012. године гостовала је у три библиотеке, у Вишеграду, Фочи и Приједору, а затим је трајно уступљена библиотеци у Вишеграду. У току 2017. године изложба Народне библиотеке Ужице „Чудесни Андрић“ гостовала је у Вишеграду у склопу манифестације „Вишеградска стаза“ а нешто касније и у Српској централној библиотеци „Просвјета“ у Фочи.

У сарадњи са издавачком кућом *Clio* у марту 2018. године у Народној библиотеци Ужице је гостовао Стефан Чапалику, угледни албански писац, универзитетски професор, позоришни и филмски редитељ, који је представио свој роман „Свако полуди на свој начин“.

Област књижевности и издаваштва једна је од перспективнијих са аспекта културних пракси у међународном окружењу, иако језичке баријере веома често могу да буду проблем.¹⁰ Један од најстаријих видова међународне библиотечке сарадње је размена публикација као значајан фактор у формирању и развоју колекција неке библиотеке.

⁸ Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, преузето 14.09.2019, <http://194.149.146.5/novosti/pres/item/351-seminar-unapreduvanje-na-bibliotechnite-uslugi-preku-usovrshuvanje-na-kadri-od-oblasta-na-bibliotechnata-dejnost-za-davanje-uslugi-na-licata-so-teshкотии-vo-chitanjeto>.

⁹ Љиљана Рогач Мијатовић, *Културна дипломатија и идентитет Србије* (Београд: Институт за позориште, филм, радио и телевизију Факултета драмских уметности; Clio, 2014), 163.

¹⁰ Исто, 169.

У фонду Народне библиотеке Ужице налази се 40 наслова јапанских аутора на енглеском језику, које су поклон Амбасаде Јапана и Народног позоришта Ужице 2015. године.¹¹

Народна библиотека Ужице поседује богату збирку звучних књига, која је резултат добре међународне сарадње. Библиотека за слијепе Црне Горе је 2014. године донирала 50 својих наслова у дигиталном mp3 и Daisy формату. Поред вредног и значајног поклона за Народну библиотеку Ужице, представници Библиотеке за слијепе Црне Горе јавно су похвалили рад и залагање у развоју библиотечких услуга намењених особама са оштећењем вида у Народној библиотеци Ужице.¹²

Библиотека за слијепи и слабовида лица Босне и Херцеговине, у току 2017. и 2018. године, ужичкој Библиотеци поклонила је 200 аудио-књига намењених слепим и слабовидим корисницима, када је потписан и Протокол о сарадњи.¹³ Фонд аудио-књига чине наслови различитих жанрова од наслова белетристике, класика, популарне психологије до дела намењених најмлађим читаоцима.¹⁴ Овај поклон помогао је стварању и обогаћивању колекције ове специфичне грађе али је био и подстрек за даљи рад на развоју услуге за слепа и слабовида лица.

Прекогранична размена публикација у приступачним форматима није само значајна због добробити за особе са потешкоћама у читању, већ се на овај начин стварају уштеде првенствено у производњи аудио-књига, чији је процес стварања јако скуп, а уједно смањује се и дуплирање наслова узимајући у обзир исто говорно подручје.

Значајно је поменути и сарадњу са Руским домом из Београда чији вредан поклон је 2018. године увећао фонд Народне библиотеке Ужице за 200 нових књига и електронске грађе на руском језику. Поред сликовница и белетристике за децу и одрасле, добар део поклона чини и литература за учење руског језика, као и вишеверсна грађа за учење руског језика намењена деци нижег узраста. У Библиотеци већ постоји богата збирка грађе на руском језику и све су каталожки обрађене у бази COBISS.RS.¹⁵

¹¹ Прилози за историју Народне библиотеке „Ужице“: 2006–2016: њоводом 160 година од оснивања (1856–2016), (Ужице: Народна библиотека, 2016), 50.

¹³ Библиотека за слијепе Црне Горе, преузето 14. 9. 2019, <http://arhiva.bzscg.net/web/index.php/bs-BA/638-29-11-2014-urucena-donacija-audio-knjiga-narodnoj-biblioteci-uzice>.

¹³ „Sto звучnih knjiga na poklon Užicu iz Hercegovine“, Pasaž, преузето 14. 09. 2019, <http://pasaz.rs/sto-zvucnih-knjiga-na-poklon-uzicu-iz-bosne-hercegovine/>.

¹⁴ Katalog грађе у приступаћним форматима, преузето 14. 09. 2019, https://www.nbusis.rs/sr-yu/?forma=Spisak_Gradja&red=AZBUKA&vrsta_gr.

¹⁵ COBISS, преузето 12.09.2019, <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?id=1236324471632793>.

У току 2019. године Народна библиотека Ужице је остварила сарадњу и са Библиотеком Саборне цркве Светог Василија Острошког у Никшићу, у виду размене публикација.

Народна библиотека Ужице је 2016. године реализовала изложбу о Стиву Тешићу, америчком књижевнику, рођеном Ужичанину, добитнику Оскара за најбољи оригинални сценарио, а 2017. године је објавила прво издање његовог романа „Кару“ на српском језику. Тада је очекивано да ће се остварити сарадња између Народне библиотеке Ужице и Америчке Амбасаде, јер је Стив Тешић спо на између две културе, али до сарадње није дошло. Покушај успостављања међународне сарадње не резултира увек позитивним исходом, што зависи од више фактора.

БИБЛИОТЕКА КАО ПОДРШКА МЕЂУНАРОДНИМ ФЕСТИВАЛИМА КУЛТУРЕ У ГРАДУ

У граду Ужицу одржавају се две значајне манифестације које су резултат добре међународне сарадње. То су Југословенски позоришни фестивал „Без превода“ и Књижевни фестивал „На пола пута“. Народна библиотека Ужице је дугогодишњи сарадник ове две манифестације.

Југословенски позоришни фестивал „Без превода“ регионална је смотра најбољих позоришних представа у текућој сезони. Први пут је организован 1996. године. Поред представа из земаља региона, програм је обogaћен пратећим манифестацијама, изложбама, књижевним вечерима, сусретима са позоришним ствараоцима, који се често организују у просторијама Библиотеке, а релевантна библиотечка грађа на располагању је учесницима програма и гостима Фестивала.

Међународни Књижевни фестивал „На пола пута“, чији назив указује на то да је Ужице на истој раздаљини од Београда и Сарајева, реализује се од 2006. године у Ужичкој гимназији уз велики ентузијазам професорке Ружице Марјановић, која је поред Ненада Величковића, књижевника и универзитетског професора из Сарајева, оснивач Фестивала. Током Фестивала регионални писци-гости држе редовне часове књижевности ученицима Ужичке гимназије, а увече на Малој сцени Народног позоришта, читају своје текстове и разговарају са публиком. Народна библиотека се сваке године труди да набави литературу која помаже ученицима да се лакше припреме за Фестивал.

Сарадња, размена искустава између библиотека и других институција у различитим земљама је значајна јер омогућава да библиотека обавља културну

мисију и обезбеђује слободан проток информација и научних сазнања између своје земље и света. У будућности би свакако требало радити на развоју овог сегмента пословања, неговати постојеће сарадње и радити на стварању нових.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Библиотека за слијепе Црне Горе. Преузето 14. 9. 2019. <http://arhiva.bzscg.net/web/index.php/bS-BA/638-29-11-2014-urucena-donacija-audio-knjiga-narodnoj-biblioteci-uzice>.

Божовић, Драгана. „Народне библиотеке у новој Европи: Међународна конференција о утицају глобализације и информатизације на библиотеке земаља у транзицији“. *Панчевачко читалиште: лист Градске библиотеке Панчево* Год. 1, бр. 1 (нов. 2002): 26–27.

EU info centar. Преузето 12.09.2019. <http://euinfo.rs/studijske-posete-briselu-za-clanove-euteka-mreze/>.

IFLA. Преузето 15. 10. 2019. https://www.ifla.org/files/assets/environmental-sustainability-and-libraries/documents/serbia_uzice_green_story.pdf.

Југословенски позоришни фестивал. Преузето 14. 9. 2019. <http://www.jpj.uzickopozoriste.rs/>.

Katalog грађе у приступаћним форматима. Преузето 14. 09. 2019, https://www.nbusis.rs/sr-yu/?forma=Spisak_Gradja&red=AZBUKA&vrsta_gr.

COBISS. Преузето 12.09.2019. <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?id=1236324471632793>.

Мурић Д., Б. Ристовић и Г. Бацотић. „Од добре идеје, преко убедљиве приче – до новца“. У *О чему говорим када говорим о библиотекама : заговарање, промовисање, лобирање : зборник радова XIV међународне конференције БДС, Београд, 13–15. децембар 2017*, 141–148. Београд: Библиотекарско друштво Србије, 2018.

Народна библиотека Ужице: 1856–2006: 150 година постојања. Ужице: Народна библиотека, 2006.

Народна библиотека Ужице. Преузето 15. 10. 2019. <https://www.biblioteka-uzice.rs/zastitnik.htm>.

На пола пута. Преузето 14. 09. 2019. <http://www.napolaputa.net/>.

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“. Преузето 14.09.2019. <http://194.149.146.5/novosti/pres/item/351-seminar-unapreduvanje-na-bibliotechnite-uslugi-preku-usovrshivanje-na-kadri-od-oblasta-na-bibliotechnata-dejnost-za-davanje-uslugi-na-licata-so-teshkotii-vo-chitanjeto>.

Прилози за историју Народне библиотеке „Ужице“: 2006–2016: поводом 160 година од оснивања (1856–2016). Ужице: Народна библиотека, 2016.

Рогач Мијатовић, Љиљана. *Културна дигитализација и идентитет Србије*. Београд: Институт за позориште, филм, радио и телевизију Факултета драмских уметности; Clío, 2014.

„Sto zvučnih knjiga na poklon Užicu iz Hercegovine“. Pasaž. Преузето 14. 09. 2019. <http://pasaz.rs/sto-zvucnih-knjiga-na-poklon-uzicu-iz-bosne-hercegovine/>.

DUŠICA MURIĆ
The Public Library Uzice
direktornbu@gmail.com

THE EXAMPLES OF INTERNATIONAL
COOPERATION IN THE PUBLIC LIBRARY UZICE

SUMMARY | The paper presents the cooperation of The Public Library of Uzice with other libraries and cultural institutions outside the borders of the Republic of Serbia. The Public Library of Uzice has cooperated with the Goethe-Institute, EUTEKA, Montenegro State library for the visually impaired, the library for blind and disabled persons in Bosnia and Herzegovina and The Russian House in the form of exchanges of publications, exhibitions and experiences.

KEYWORDS | international cooperation, the Public Library of Uzice, the exhibitions, exchange of publications

ДУШИЦА МУРИЧ
Национальная библиотека Ужице
direktornbu@gmail.com

ПРИМЕРЫ МЕЖДУНАРОДНОГО БИБЛИОТЕЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

СЖАТОСТЬ | В статье рассказывается о сотрудничестве Национальной библиотеки Ужице с другими библиотеками и культурными учреждениями за пределами Республики Сербии. Библиотека Ужице сотрудничала с Институтом Гете, ЕУТЕКА-ом, Библиотека для слепых Черногории, Библиотека для слепых и слабовидящих лиц в Боснии и Герцеговине, Русский дом и другие учреждения в виде обмена публикациями, выставками и опытом.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | международное сотрудничество, Национальная библиотека Ужице, выставки, обмен публикациями